

Leptke m l õiguste de senes 21.17.1939

Märt Palge. (ent. Päärson), m. n. 9583.

15.08.38.

ADMINISTRATIIV-SISSENÕUDMINE.

AB
4025

riig arvestaja
imploment
17.4.39.

Sissejuhatus.

17 apr. 39
457

Riik ja omavalitsused vajavad vahendeid, raha oma ülesannete teostamiseks, mis seisab sotsiaalsete jõudude tõukel väljaarenenud ühiskondlike vormide kaitsmises ja edasiarendamises riigis kehtiva korra kohaselt. Seda raha riik ja omavalitsused saavad oma tuludest, mis peasjalikult, keskmiselt 80%, koosnevad maksudest, mis kujutavad enesest võimu alusel tasumise eeldusega eramajapidamisühikult nõutavaid varandus- ja tuluosi. Nende maksude nõudmine majandus-subjektilt - üksikisikult - ei sünni meie aja riigis võimule toetuva vägivalla aktiga, vaid see toiming on korraldatud riigis kehtivate õiguspõhimõtete kohaselt ja seaduspäraselt. Põhiseaduse (RT.1937.a.nr.71.art.590) § 29 järgi ühtki avalikku maksu ega koormatist ei või kellelegi peale panna muidu kui seaduse alusel ning Põiseaduse §§ 124. ja 127.põhjal omavalitsustel on õigus seaduse alusel oma ülesannete täitmiseks võtta makse ning peale panna koormatise.

On loomulik nähe, et riigis leidub osa kodanikke, kes vabatahtlikult ei taha või ei suuda sundimatult tasuda neile määratud makse. Et need kodanikud riigi-ja omavalitsuse maksude maksmisest kõrvale ei jääks, milline võimalus paratamatult demoraliseeriks lõpuks kogu rahva, sellepärast tuleb riigil seaduslikus

korras sundida neid kodanikke oma kohustusi täitma riigi- ja omavalitsuste vastu. Riigil tuleb neilt sunniviisil s.o. administratiiv-korras vastava seaduse alusel sissenõuda neile määratud, kuid nende poolt tasumata jäätud maksud. Selleks vastavaks seaduseks on Administratiivsissenõudmise seadus (RT.1932.nr.2 art.15, muudatused RT.1932.nr.11.art.91, RT.1936.nr.29.art.189. RT.1937.nr.9.art.71 ja RT.1937.nr.52.art.466.) kehtivusega 18. veebruarist 1932.aastal. 9. põhjal rahukohtunikule ja rahukogule.

2. Maksude administratiivkorras sissenõudmine algul lasus politseil ja hiljem, kui nähti, et see töö ummistas politseiaparaadi seda kõrvale kallutades oma otsekohestest ülesannetest, siis valusaldati kaaluvama/osa - omavalitsuste maksude - sissenõudmine omavalitsuste teenijaile Administratiivsissenõudmist teostavate omavalitsusteenijate seadusega (RT.1936.nr.48.art.392), mille kehtivus algas 1.juulil 1936.a. atajate rahuldamiseks mõistetute

Administratiiv-sissenõudmise kujunemine.

Administratiivkorras maksude sissenõudmine ei ole politseile kehtunud, kohtumaks ja kohtulõiv nõutakse administratiiv-uus, omariikluse aegne ülesanne, vaid see lasus temal juba vene korras sisse kohaliku politsei kaudu, mitte enam kohtupristavi ajal. Üld.kub.asutuste seaduse (VSK.II.k.lj.) § 682 ütleb: Politsei ülesandeks fiskuse valitsuse ja kogukondlise majanduse alal Vene Ajalise Valitsuse poolt võeti vastu 29.mail 1917.a.seadus on maksuvõlgade ja üldse igasuguste, riigi ja kogukondlikkude Vene seaduste ja kor.kogu 9.juunist 1917.a.nr.132.ptk.705.§ 1), maksude, juurdemaksude ja maksmiste sissenõudmine ülemate asutuste läbi igasuguste riikliste ja omavalitsuste maksude, post-ettekirjutusel ja võrdsete asutuste teadaannetel. Riigi vastuvaidlematus asjus sissenõudmise seaduse (VSK.XVIk.2.j.) § 2. aga lausus: Kroonupalatid (meil Majandusministeerium), põllu-majanduse ja riigi varanduste valitsused ja teised riigi valitsusasutused pöörduvad sissenõudmiste asjus riigi vastuvaidle-

matuis nõudmisis kohaliku politsei poole kostja elukoha võiid, tema varanduse asukoha järele. Maapäeva otsust mööda, mis 15.

Kohtu otsuste järele toimib politsei sissenõudmist Üld.kub. asutuste seaduse (VSK.II.k.l.j.) § 683 põhjal, mis räägib: Politsei ülesandeks kohtule alluvais asjus on: p.3) kutsed kohtusse ilmumiseks vastuse andmiseks, otsuste kuulutamiseks ja m.s. osavõtt kohtuotsuste ja määruste täitmisest Kohtupidamise seaduste alusel. Endise KKS. § 189. põhjal rahukohtunikule ja rahukogule 2. astmes alluvais asjus rahalised sissenõudmised ja trahvid või kahjutasud, mis ei olnud tähtajaks tasutud, nõutakse sisse rahukohtuniku poolt antud täitelehe järgi kohaliku politsei või valdaja ja küla ülemuste või jälle rahukogu (2. astme) juurest olevate kohtupristavite kaudu. Rahukogu, kui 1. astme kohtu asjus endise KKS. § 954. järgi otsuste täitmine rahaliste sissenõuete, nii karistusena määratud kui ka kahjukannatajate rahuldamiseks mõistetute kohta pandi kohtupristavite peale, kuid tegelikult jäi see politsei ülesandeks. (Kehtiva KKS. §§ 675., 742., 880. ja 881. eeskirjade järgi kohtukulud, kohtumaks ja kohtulõiv nõutakse administratiivkorras sisse kohaliku politsei kaudu, mitte enam kohtupristavite poolt).
toimetab, eraldi kontrollirahvat, kuhu võlanõudmised

Vene Ajutise Valitsuse poolt võeti vastu 29. mail 1917. a. seadus (Vene seaduste ja kor. kogu 9. juunist 1917. a. nr. 132. ptk. 705. § 1.), mille järele igasuguste riikliste ja omavalitsuste maksude, postlinite, trahvide j. n. e. sissenõudmine tehakse miilitsa ülesandeks. Need ülesanded läksid Eesti politseile üle RT. 1918. a. nr. 1. avaldatud Ajutise Valitsuse poolt 19. nov. 1918. a. vastuvõetud seadusega "Ülemineku aja kohta". Nimelt kuni uute seaduste väljaandmiseni ehk endise muutmiseni maksavad need seaduslikud määrused, mis ha

24.oktoobrini 1917.a.praeguses Eesti riigi piirides jõus olid, niivõrd kui need seadused Eesti Maapäeva otsust mööda, mis 15.novembril 1917.a.vastuvõetud, Päästekomitee manifesti läbi 25.veebr.1918.a.kui ka Ajutise Valitsuse endiste ja käesoleva määruse läbi muudetud ei ole.

Esimesed juhtnõõrid maksude sissenõudmise alal annab Sise-ministeerium 5.dets.1919.a.nr.2491 all (RT.1919.a.nr.103), milles teatatakse, et kriitilise seisukorra tõttu tulevad maksud energiliselt nõuda sisse, maksuvõlgnikkude varandus kirjutada üles, panna aresti alla ja enampakkumise teel ära müüa, kus juures aga on jäetud määramata lähem sissenõudmise ja asjaajamise kord sel alal ning summade sissenõudmise ja edasiandmise tähtajad. Kolm aastat hiljem ja nimelt 1.dets.1922.a.anti Raha- ja Sise-ministri poolt uus juhatuskiri riigi- ja omavalitsuse maksuvõlgade sissenõudmise kohta (RT.1922.a.nr.148/149.). See juhatuskiri nägi ette, et võlakaartid sissenõudmiseks tulevad saata ja politseijaoskonna ülemale, mitte otseselt raiooni ülemale. Politseiasutused olid kohustatud pidama maksuvõlgade sissenõudmise alal eri laua juhendit ja iga ametniku jaoks, kes tegelikult sissenõudmist toimetab, eraldi kontrollraamatut, kuhu võlanõudmised üksikult sissekantakse. Maksu vabatahtlikuks tasumiseks lubas juhatuskiri anda tähtaega kuni üks kuu, mille möödumisel asuti sunduslikule sissenõudmisele. Raha politseiametnik vastuvõtma ei olnud õigustatud, vaid maksmiseks tuli juhtida kodanik pankra või vastava omavalitsuse kassasse. Raha vastuvõtmise õigus oli ametnikule jäetud oksjoni päeva hommikul ja juhtudel kui sissenõudmine oli pööratud võlgniku tulude peale, kui need summad kolmandate isikute poolt vastavatesse kassadesse ära ei makstud. Raha

vastuvõtmisel oli ametnik kohustatud andma maksjale vormilise kviitungi sellekohasest kviitungi raamatust. Raha pidi olema edasi antud hiljemalt järgmise päeva kella 2-ks. Oli aga kassa, kuhu raha edasiandmiseks kuulus, väljaspool ametniku asukohta, siis võis raha postiga saata, kattes postikulud ärasaadetavast summast, hiljemalt kolmandal päeval peale raha vastuvõtmist. Selle juhatuskirja järele oli politseile maksu sissenõudmiseks määratud 4-ja kuuline tähtaeg, missuguse aja möödumisel pidi võlakaart tagasi saadetama, ära tähendades põhjust miks maks sissenõudmata ja millised abinõud on tarvitusele võetud maksu kiiremaks sissenõudmiseks. Kui maksu sissenõudmiseks maksuvõlgniku vaesuse tõttu ei olnud võimalik saata, seati kokku maksuvõimetuse akt. Aktid maksuvõimetuse kohta tuli koostada äärmise ettevaatlikusega, sest ka politsei vastutas selle eest, et nad tõesti tööle vastasid.

Kehtiv administratiiv sissenõudmise kord.

1. dets. 1922. a. antud juhatuskirja muutmiseks antakse Raha- ja Siseministri poolt 1925. a. uus juhatuskiri riigi- ja omavalitsuse avaldati Riigi Teatajas nr. 2. art. 15. esmakordselt täiesti uus Administratiiv sissenõudmise kohta (RT. 1925. a. nr. 61/62), mille järele asutakse võlakaardi kättesaamisel viibimata maksuvõla sissenõudmisele, arvatud välja lisaärinaks, mille tasumiseks Ärimaksu seaduse § 577 põhjal võlgnikule antakse 1. kuuline tähtaeg. Raha võis politsei võtta vastu ainult siis: 1) kui maksuvõlg oli alla 30 krooni, 2) oksjoni päeval ehk varanduse müümisel, 3) kui maks sissenõutakse kolmanda isiku juures keelu alla pandud sissenõutulekutest (üür, rent, töötasu jne.). Selle korra alla ei käinud Kohtu- ja administratiiv-trahvid. Raha tuli edasi anda linnas Administratiiv-sissenõudmise seaduse selgustega järgi kohtusamale ehk hiljemalt järgmisel tööpäeval, maal aga hiljemalt ühe nädala jooksul. Raha posti teel saatmisel jäid postikulud võlg-

lase kanda Riigikogu poolt 20.mail 1924.a.vastuvõetud välis-,
kriminaal- ja kaitsepolitsei ühendamise ajutise seaduse (RT.1924.a.ult
nr.68) § 2.põhjal Vabariigi Valitsuse poolt 4.nov.1925.a.vastu-
võetud Politseiasutuste kujundamise määruse (RT.1925.a.nr.177/178)
§ 4.veel oma-kord kinnitab, et politsei võimkonda kuuluvad üldise
korra ja julgeoleku alal "riigi ja omavalitsuse kasuks vastuvaid-
lemata korras nõuetavate maksude ja rahatrahvide sissenõudmine".ks",
10.juulil 1926.a.(RT.1926.a.nr.61)antakse Raha- ja Siseministri
poolt täiendav riigi- ja omavalitsuse maksuvõlgade sissenõudmise
juhatuskiri, mille järele vallavalitsuse maksunõudmised sama valla
elanikkudelt saadetakse vahetult kohalikule konstaablile, mitte
enam jaoskonna politseikomissarile. Selline maksuvõlgade sissenõud-
mise kord kehtis kuni 18.jaanuarini 1932.a. riigi- ja omavalitsus-
politsei, ei tähenda see veel, et kõik nende nõudmised peaksid alluma
vastuvaidlematule korrale. Asutusel võib raha peale hinnatavaid

Kehtiv administratiiv sissenõudmise kord.

19.dets.1931.a.võttis Riigikogu vastu ja 8.jaanuaril 1932.a.
avaldati Riigi Teatajas nr.2.art.15. esmakordselt täiesti uus Admi-
nistratiiv sissenõudmise seadus, mille kehtivus algas 18.jaanuaril
1932.a. ja mida on hiljem muudetud mitmel korral (RT.1936.a.nr.29.
art.189., RT.1937.a.nr.9.art.71. ja RT.1937.a.nr.52.art.466).

Selle seaduse järele nõutakse administratiiv-korras sisse:

1)riigi ja omavalitsuse avalikud maksud, lõivud ja nendega seotud
trahvid, viivituse- ja lisarahad ning protsendid; 2)muud maksud, trah-
vid, võlad, kahjud ja nende protsendid, mis vastavate seaduste või
seadluste järgi alluvad sissenõudmisele administratiivkorras.

Administratiiv-sissenõudmise seaduse seletuskirja järgi kohtu-
võimu kõrvalle jätmine ja nõudmiste teostamine kohtu abita admini-

stratiiv-korras ongi vastuvaidlematu nõudmise peatunnus. Selle-
pärast annab seadus selle omaduse (vastuvaidlematuse) peajasjalikult
niisugustele sissenõudmistele, mille olemasolu, maksu tähtaeg ja
suurus on avalikud ja näilikud ja mis määrab riik, kui valitsev see
poliitiline ühing, oma kodanikkudelt riigivõimu teostamise võima-
luse ja julge-ning heaolu otstarbel. Sellepärast on õigem ka kõne-
allevat seadust nimetada "administratiiv-sissenõudmise seaduseks",
mis on enesest võrdne Vene seaduste "vastuvaidlematu korrale" sest
seal tarvitatakse ikka "besspornõi porädok" administratiivkorra
asemel. - ksee maksuks riigi või omavalitsuste poolt seaduste ja tulu-

Administratiiv-korras sissenõudmise õiguse delegeerib riik, si
nagu ülalpool tähendatud, ka omavalitsustele, sest nad teostavad
ka riigivõimu. Kuigi seadus nimetab üldiselt riigi- ja omavalitsus-
asutisi, ei tähenda see veel, et kõik nende nõudmised peaksid alluma
vastuvaidlematule korrale. Asutusel võib raha peale hinnatavaid
nõudmisi olla kodanikkude vastu, mida siiski ei saa teostada vastu-
vaidlematus korras. Üldiselt tuleb vastuvaidlematuteks tunnustada
ametnikkude või asutuste nõudmised, kui nad esitatakse mitte omal,
vaid selle poliitilise võimu nimel, mis neile seaduse järgi antud.
Järgneb aga samade asutuste ja ametnikkude nõudmine mingisugusest
muust tavalisest juriidilisest vahekorras, mis võib olla ka kahe-
eraisiku vahel (näiteks üürileping ruumide kohta), siis ei ole see-
sugusel nõudmisel enam avalikõiguslikku iseloomu ja vastuvaidle-
matuse omadusi. tule mõista rahalist vastutasu kodanikkude kasuks
Mis puutub avaliku maksu mõistesse, siis meie seadused ei määra
otsekohe seda mõistet ega anna kusagil avalike maksude loendust
seepärast tuleb siin lahendust otsida teooriast. Avaliku maksu
mõistet prof.dr.jur.J.Vaabel omas raamatus "Eesti riigi maksundus-

õiguse põhiprobleeme" (lhk. 15) selgitab järgmiselt: "Maksu mõiste on sisult kaks ilmet. Kõigepealt mõistame selle all üksikut konkreetset ülekannet. Teiseks mõistame selle all tervet liiki ülekandeid, mis kohuslikud ühtlaste tingivate asjaolude tõttu. Sellises mõttes mõistame näit. väljendeid: tulumaks, parandusmaks, tollimaks j. n. e. Mõistena, mis ilmestab funktsionaalselt kõiki riigis toimuvaid maksuülekandeid, kasutame väljendit - maksundus.

Maksundusõiguslikus kirjanduses esinev tavaline maksu mõiste on täielikult kokkukõlas eelpool esitatud mõistega. Ka kirjanduses nimetatakse maksuks riigi või omavalitsuste poolt seaduste ja tulude saavutamise sihil nõutavaid ühekordseid või kestvaid rahalisi toimusid, mis ei põhine vastutasu eeldusel ja mille kohuslikkuse tingimuseks on seaduses abstraktselt määratud asjaolude konkreetne esiletulek majanduslikes või ühiskondlikes avaldusis.

Selle määrangus on kolm tunnust, mis evivad olulist tähendust. Esimeseks tunnuseks on asjaolu, et maks on ühekordne või kestev rahaline toimus, mis ei põhine vastutasu eeldusel, teiseks, et maksu põhisihiks on tulude saavutamine riigile või omavalitsustele eramajanduslike tulu või varandusosade rahalise ekvivalendi õiguspärase ülekandmise teel riigi või omavalitsuste omamisele, ning kolmandaks, et maksukohuste tekkimise tingimuseks on seaduses abstraktselt määratud asjaolude konkreetne esiletulek majanduslikes või ühiskondlikes avaldusis".

Lõivu all ei tule mõista rahalist vastutasu kodanikule kasuks tulnud valitsusasutiste teenete eest vaid ta kujutab enesest prof. dr. jur. J. Vaabeli järgi ülalkirjeldatud maksu eriliigi. Lõiv on ühekordne või kestev rahaline toimus, mis õiguslike mõistete järgi ei põhine vastutasu eeldustel. Tema põhisihiks on tulude iv-

saavutamise riigile või omavalisustele ning lõivukohustuste tekkinise tingimuseks on ka seaduses abstraktselt määratud asjaolude konkreetne esiletulek ühiskondlikes avaldusis. Eritunnuse lõivule leiame selles, et maksukohustust tingivad asjaolud kuuluvad siinise administratiiv teotsemise valdkonda, kuna muude maksude alal need kuuluvad eramajandusliku teotsemise alal esinevate nähtuste valdkonda. Maksude nõudetoimetised maksuvõlgniku viimase elukoha järg-

Kui valitsusasutise või ametniku nõue ei kuulu vastuvaidlemata sissenõudmiste liiki, siis ei või politsei seesuguse nõudmise täitmisele asuda ja peab sellest loobuma, sest iga riiklik asutis ja ametnik võib ja peab ainult seadusepäraselt nõudmisi teadlikult täitma (Riigikohtu adm.os.otsus nr.58-1921.a.).

Kuni 1.oktoobrini 1936.a. teostas administratiiv-korras sissenõudmist ainult politsei, kuigi seadus andis ka võimaluse määrata selleks erilist asutust või ametnikku. Pärast 1.oktoobrit 1936.a. vähenes politsei ülesanne omavalitsuse maksude sissenõudmise osas, kuna Admin-sissenõudmise seadust vastavalt muudeti (RT.1936.a. nr.29.art.189) sellega, et omavalitsuste maksude sissenõudmine pandi omavalitsuste vastavaile teenijaile Administratiiv-sissenõudmist teostavate omavalitsusteenijate seadusega (RT.1936.a.nr.48.a art.392). Kultuuromavalitsuste ja kodade maksuvõlgade sissenõudmine on usaldatud kaaluvamas osas ka omavalitsusteenijaile ja seega politseil on nende maksuvõlgadega vähem muret (vaata RT.1936.a. nr.49.art.404 ja 406 ja RT.1936.a.nr.38.art.699). Kohtuasutised ei toimetavad administratiiv-sissenõudmist politsei kaudu (ASS.§ 31-lõige 5) samuti ka teised riiklikud asutised, arvatud välja posti-, telegraafi-, telefoni- ja raadiomaksude ning raadio ringhäälingu kasutamismaksude sissenõudmine linnade ja alevite administratiiv-

piires, samuti need administratiiv-sissenõudmised, mis Majandus-
ministri poolt kokkuleppel Siseministriga pandud omavalitsustele.
(RT.1936.a.nr.50.art.415.).

Maksustamiskorralduse seaduse põhjal kohtumaksude sissenõudmine
ja järelvalve kuulub maksuinspektorile. Mainitud seaduse üttekirju-
tise täitmiseks kõik kohtuasutised resp. prokuratuur peavad saatma
kohtumaksude nõudetoimetised maksuvõlgniku viimase elukoha järg-
sele maksuinspektorile ja nimelt siis, kui politseil ei lähe korda
nõutavaid summasid esmakordsel nõudmisel maksuvõlgnikult sisse-
nõuda. Maksudevalitsuse direktori ringkirjalise korralduse põhjal
maksuinspektorid peavad neid kohtuasutistelt saadud võlanõudmisi
kordama igal aastal üks kord, arvates esimese maksuvõimetust kons-
tateeriva akti koostamisest. Kui kolmandal sissenõudmisel ei ole
maksuvõlgniku majandusline seisukord paranenud, esitatakse võla-
kirjavahetus Maksudevalitsusele MKS. § 119 korras. Erandid tehakse
võlgnikkude kohta, kelledelt olemasolevatel andmetel võlgade sisse-
nõudmine tulevikus võib osutada võimalikuks, samuti juhtudel, kui
võlgnik viibib ajutiselt välismaal või vahi all.

Politseiametnik, kui ka iga teine maksu sissenõudev ametnik enne
maksuvõimetuse akti koostamisele asumist peab täpselt kontrollima
võlgniku eluülpidamise allikaid, sissetulekuid ja varanduse
olemasolu, sest ebaõige maksuvõimetuse akti koostamine toob enesega
kaasa kriminaalse vastutuse sama hästi akti koostaja sissenõud-
vale ametnikule, kui ka võlgnikule ja tunnistajaile akti koostamisel.
KrS. § 628 järgi riigi või omavalitsuse teenija, kes süüdlane sel-
les, et ta seadis kokku dokumendi, milles teadvalt ebaõigelt kirjel-
dati selle dokumendiga tõendavat asjaolu, karistatakse vangimajaga
mitte üle kuue aasta. Kui aga riigi- ja omavalitsuse teenija ette-

vaatamatuse tagajärjel ebaõigelt asjaolusid tõendas, siis KrS. § 629 põhjal ootab teda arestikaristus kuni 6-e kuuni. Maksuvõlgnikku kui ka tunnistajaid, kui süüdlasi selles, et nad kihutasid riigi- või omavalitsusteenijat koostama dokumendi, milles teadvalt ebaõigelt kirjeldati selle dokumendiga tõendavat asjaolu, karistatakse vangimajaga mitte üle kuue aasta.

Teise riigi kasuks Eesti Vabariigis asuvailt isikuilt või nende varandusest toimetatakse administratiiv-korras sissenõudmist ainult siis, kui välisriikidega on sõlmitud sellekohased konventsioonid. Sellised konventsioonid on Eestil sõlmitud ainult Lätiga maksude sissenõudmise alal (RT.1926.a.nr.99.) ja piletita sõidu eest või muude raudteel kehtivate määruste alusel määratud trahvide sissenõudmise alal (RT.1927.a.nr.55.).

Maksuvõlga sissenõudev ametnik asub administratiiv-sissenõudmise teostamisele ainult sissenõudmist korraldava asutise kirjalikul nõudmisel, mis antud eraldi iga üksiku maksuvõlglaste kohta. Nõudmises märgitakse, kelle poolt ja mis aja eest maks määratud, selle seaduslik alus administratiiv-korras sissenõudmiseks, maksumäär, viivitusprotsent ja lisaraha, kui neid võetakse, kuhu tuleb maksta sissenõutud summa, ja märkus, et maksuvõlglaste ei ole vabatahtlikult õiendanud oma maksuvõlga määratud tähtajaks. Märkus maksu vabatahtliku mitteõiendamise kohta käib ainult niisuguste avalikkude maksude kohta, milliste maksumäärad maksjatele enne teada antakse ning millised maksutähtaja möödumisel muutuvad maksuvõlaks. Maksuvõlglastel on õigus nõuda sissenõudmist korraldava asutise kirjalikku ettenäitamist.

Nagu juba öeldud sissenõudev ametnik asub admin:sissenõudmise teostamisele ainult sissenõudmist korraldava asutise kirjalikul

nõudmisel, mis antud eraldi iga üksiku maksuvõlglaste kohta. Tekib küsimus, keda lugeda üksikuks maksuvõlglasteks. Selle all tuleb esimeses joones mõista muidugi maksuvõlgnikke - füüsilisi isikuid, kuid selleks võib olla ka juriidiline isik kui ka füüsiliste isikute teatavad koondised, nagu neid näeb ette BES. § 4266. ja edasi. Sellega kehtiv Admin.-sissenõudmise seadus ei tee takistusi seltsingu korral ühise nõudmise saamiseks. Niisugusesse isikute koondisse kuuluvate isikute vastutuse kohta koondise maksuvõlglaste eest leiduvad eeskirjad MKS. § 110-112. ei võimalda täitmist.

Käendajalt sissenõudmise kohta kehtivas Admin.-sissenõudmise seaduses eeskirja ei leidu, kuigi see võimalus oli otsekohe ette nähtud endises Vastuvaidlemata sissenõudmise seaduse § 9. ja § 11. Tsiviil-kohtupidamise seaduse § 1. märkuses 1. on aga öeldud: "Niisugused administratiivasutiste ja isikute nõuded, millel seadusega tunnustatud vastuvaidlematu iseloom, kus ei ole lubatavad vastuväited võiste korras, alluvad valitsusasutistele, aga mitte kohtuasutistele". Sellest peab järeldama, et kui nõue, mille eest keegi on käendajaks, kuulub nende nõuete liiki, mis nõutakse sisse administratiiv-korras, et siis tuleb samas korras sissenõudmine toimetada ka käendajalt. või mitte, vaid see küsimus peaks tulema lahendada juba Admin.-sissenõudmise seadus ei tee küll otsekohest viidet MKS. § 961-le. Kuna aga üldise põhimõtte järgi iga sissenõudmise juures peab oletama isikut, kes võiks kaitsta selle isiku või varanduse huvisid, kelle vastu sissenõudmine on sihitud, siis peab järeldama, et ka admin.-sissenõuetele peaks kohaldama MKS. § 961. sisalduvat eeskirja. Asudes sellele seisukohale, peab ka järeldama, et ühenduses MKS. § 961 tuleb kohaldada ka sama seaduse § 960. eeskirja, mille järgi võib varandusele viivitamatult hooldaja määramist palu-

da ka sissenõudja, sõltumatult pärijate taotlustest. Nagu peab järel-
dama Admin.-sissenõudmise seaduse § 9, lasub TKS. § 960. ettenähtud
kohustus sissenõudmist korraldava asutise peal. See kord tuleks ka
kohaldamisele neil juhtudel, kus kohus ei ole ex officio kohustatud
korraldama päranduse hooldaja määramist (BES. § 2588).

Maksuvõlad nõutakse sisse maksuvõlgniku elukoha järgi. Kui sisse-
nõudja ametnik leiab et nõue on esitatud seaduslikul alusel, asub
ta võla sissenõudmisele; vastasel korral saadab ta nõude asutusele
tagasi näidates põhjused, mis ei võimalda täitmist.

Peab märkima, et kuigi administratiiv-sissenõuet teostav ametnik,
nagu muuseas on seletanud Riigikohus, peab ise seisukoha võtma küsi-
muse kohta, kas teatud maksuasutise nõudmine administratiiv-sisse-
nõuete liiki kuulub, ei saa see ametnik kontrollida, kas teatud nõud-
mine, mis kuulub administratiivnõuete liiki, antud juhul on õige või
mitte. Viimane on sisuline küsimus ja selle üle ei saa otsustada
sissenõuet teostav ametnik. Asjaosaline võib selle vastu vaielda
selleks seatud tähtajal ja korral. See tähendab, et administratiiv-
korras maksuvõlgade sissenõudmisel, ei lahenda sissenõudev ametnik
seda küsimust, kas isik kelle käest maksu nõutakse, on vastutav nen-
de võlgade eest või mitte, vaid see küsimus oleks tulnud lahendada
juba maksuasutistes, kelle korraldusel politsei või mõni teine amet-
nik toimib maksu sissenõudmist (Riigikohtu Adm.Os.otsused nr.946,-
1926.a. ja nr.194. - 1927.a.). Administratiivkorras maksude sissenõud-
misel ei või maksukohuslased ka vaielda selle sissenõudmise vastu
põhjendusel, et neil on maksunäärajate asutiste vastu omad vastu-
nõudmised (Riigikohtu Adm.Os.otsus nr.815. - 1925.a.).

Politsei, kui sissenõudev ametnik, võtab maksuvõlglaselt raha
vastu, kui maksetav summa alla 500 krooni. Piiramatal määral võtab

ta maksuvõla katteks raha vastu oksjoni päeval või vara müügil või kui maks nõutakse sisse kolmanda isiku juures keelu alla pandud raha summadest või sissetulekuist. Teistel juhtudel juhitakse maksuvõlgnik vastavasse asutusse maksu tasumiseks. Siks olla juba

33 Saadud raha vastu annab sissenõudev ametnik tegelikule maksjale, kelleks igakord ei pruugi olla maksuvõlgnik, vormilise kviitungi sellekohasest kviitungi raamatust, kuna raha saadab edasi hiljemalt järgmisel tööpäeval, maal hiljemalt ühe nädala jooksul. Selle nõude vastu patustatakse kõige enam maal asuvate konstaablite poolt, kuna linnas raha edasiandmine mingisuguseid raskusi ei sünnita. Maksu sissenõudmisel saadetakse nõudeleht vastava teatisega tagasi asutisele, kust see saadud, kui teist korda pole nähtud ette.

Kaebused sissenõudva ametniku tegevuse peale esitatakse administratiiv-kohtu korras jaoskonnakohtunikule, kelle tööpiirkonnas toimetatakse sissenõudmist, kahe nädala jooksul, arvates kaevatava toimingu päevast. Sissenõudmise võib seisma panna ainult maksu määrav asutis või jaoskonnakohtunik, kui vastavas erilises maksuseaduses ei ole nähtud ette teist korda. Jaoskonnakohtuniku all tuleb mõista administratiivkohtu kohtunikku ja sissenõudva ametniku all, kelle tegevus äratas kaebuse, mõistetakse politseikomissari, konstaablit või omavalitsuse maksunõudjat. Ollakse arvamusel, nagu peaks konstaabli peale esiteks kaebama politseikomissarile ja siis alles jaoskonnakohtunikule. Niisugusel arvamusel ei ole mingit alust. Administratiiv-kohtu kord ei näe küll ette kaebamist konstaabli tegevuse peale. Kuid AKK. on üldine seadus, ta ei teita eriseadustes ettenähtavaid erikordi. Administratiiv-sissenõudmise seadus näebki siin erandina kaebamise viisi otsekohe sissenõudmist teostava ametniku tegevuse peale. Kaebamine amet-

kastmelises korras ei ole siin tegelikult ettenähtud ega ka üldse
smõeldav, sest oleks võimatu pidada kinni ettenähtud kaebamise täht-
späevast, kui politseikomissar viivitaks kaebuse otsustamisega, oleks
võimatu kaevata jaoskonnakohtunikule, sest tähtaeg võiks olla juba
möödas. Ka ei oleks politseikomissaril kaebusega midagi peale hakata,
sest k/o.seaduse mõiste järgi võib sissenõudmise peatada ainult
maksu määrav asutis või jaoskonnakohtunik. Sellepärast peab arvama,
et kaevata tuleb konstaabli tegevuse peale k/o.asjus otsekohe jaos-
konnakohtunikule. Sõnad "Administratiiv-kohtu korras" tähendavad,
et tuleb järgida administratiivkohtu kaebuste tarvis seatud korda.
Järelikut tuleb kõnesolevaid kaebused esitada konstaablile, kelle
tegevuse peale kaevatakse, ning konstaabel saadab kaebuse või pro-
testi ühesiasjasse puutuva materjaliga vastavale kohtule 7 päeva
pjooksul, arvates kaebuse või protesti saamise päevast (AKK. § 11¹). -
see õigus on riiginaksude osas MKS. § 117. põhjal ainult maksuins-
pektoril, maksutalitus

Sissenõudmine vallasvarast.

Täitmisele kuuluv nõudmine esitatakse maksuvõlgnikule või ta
seaduslikule esindajale ta elukohas või ettevõtte asukohas ette-
panekuga tasuda võlasumma, või esitada kviitung vastavalt asutuselt,
milleks antakse tähtaeg kuni ühe kuuni. Võlgnikule on antud sellega
soodustus tähtaja andmisega kuni ühe kuuni. Täpse soodustuse kest-
vuse määramine selle aja piires oleneb sissenõudvast ametnikust.
Viimasel lasub kohustus valvata riigi- ja oma valitsuse huvide eest
ning ta peab sellepärast tõeliselt kaaluma, kellele võib tähtaega
anda või kas tuleb sellest üldse keelduda. Lohakus või ettevaatama-
tus võib sissenõudvale ametnikule kaasa tuua distsiplinaar-vastu-
tuse või ka vastutuse Arveseaduse I.raamatu § 385 järgi, mis kõlab
järgmiselt: "Kui määratud sissenõude kindlustuseks pidi pandama

keeld või arest selle isiku varale, kellelt tuleb sisse nõuda, kuid sealjuures on ettetulnud tegevusetus, ning selle tegevusetuse tõttu sissenõudmise teostamine osutub võimatuks, siis pööratakse nõudmine nende peale, kes on süüdi keelu või aresti peale panemata jätmises".

Maksustamiskorraldamise seaduse maksmata panemise seaduse II. osas p.4.(RT.1932.a.nr.1.art.2) põhjal muudeti ärimaksu seaduse § 577. d. maksvus, mille järgi enne politsei pani ette võlgnikule õiendada ise lisaärimaks ühe kuu jooksul. Nüüd aga tuleb ärimaksude sissenõudmisel käia üldise korra järele. Kui aga tekib kahtlus, et võlgnik võiks kõrvaldada vara, millest saaks nõuda sisse võlga, siis ametnik arestib viibimata selle vara. Samal teeb ka ametnik, kui maksuvõlgnik nõude esitamisel üldse keeldub võla tasumisest. Mingisuguseid pikendusi maksu tasumiseks väljaarvatud Admin.-sissenõudmise seaduse § 22. h. põhjal ettenähtud ühe kuu, sissenõudev ametnik andab ei või, vaid jooksee õigus on riigimaksude osas MKS. § 117. põhjal ainult maksuinspektori, maksutalituse direktori ja majandusministril ning muude maksude osas vastavalt sissenõudmist korraldavail asutisil.

Mitu ühist maksuvõlgnikku vastutavad maksutasumise eest solidaarselt, kusjuures võlgnik, kes tasus kogu maksuvõla või rohkemaga sellest osast, mis langeks temale maksuvõla ühetaolisel jagamisel, võib nõuda kaasvõlgnikudelt vastavate osade tasumist. Kaasvõlgnik, kelle vastu on pöördud kogu maksunõudmine, võib paluda, et sissenõudmine jaotataks võrdselt kõigi nende kaasvõlglaste vahel, kel on Eesti Vabariigis vara või tulusid ja et temalt nõutaks sisse eestkätt ainult see osa, mis võrdselt langeb igale maksujõulisele võlglastele. See ei vabasta aga kaasvõlgnikku, kes on tasunud oma osa, vastutusest kogu maksu eest, kui ei lähe korda nõuda sisse maksu teistelt võlgnikudelt, arvatud välja juhud, kui sissenõudmine teistelt kaasvõlg-

nikkudel on muutunud võimatuks sissenõudja raske hooletuse või lubamatu vastutuleku tõttu. Maksuvõla sissenõudmisele isikuilt, kes seaduse järgi vastutavad maksutasumise eest asutakse siis, kui pole võimalik nõuda sisse võlga maksukohuslaselt eneselt. Kui sisse maksutasumise eest vastutavaid on mitu, siis võib nõuda kogu maksuvõlga igaühelt neist, kusjuures see, kelle vastu nõue on pöördud, võib vabaneda võla tasumisest, kui ta juhatab kätte maksukohuslase enese varanduse või tulu Eesti Vabariigis, millest võimaldub nõuda sisse võlga. Samuti võib vastutaja kasutada eelpool tähendatud kohustuse jagamise soodustust ning võla tasumise puhul nõuda tagasi kaasvastutajailt neile langevad osad. nende arv, liik, minimaal-

Maksunõudmised, mis pole eraldatud aegumisest vastavate maksuseadustega või mille aegumiseks pole eriseadusega määratud lühema tähtaeg, kustuvad, kui nende sissenõudmisele ei asuta 10 aasta jooksul, arvates päevast, mil võis asuda maksu sissenõudmisele. Aegumise tähtajale arvatakse juurde maksuvõla tasumise tähtaja pikenduseks antud aeg. Maksuvõla sissenõudmisele asumine katkestab aegumise. Kui ei jätkata alatud sissenõudmist, siis algab aegumine uuesti päevast, mil sissenõudja pidi võtma ette järjekorralise toimingus asjas. Uuesti alanud aegumise tähtaeg on samuti 10 aastat. Maksuvõla osalisele sissenõudmisele asumine katkestab aegumise kogu võla suhtes. Aegumine katkeb ka, kui maksuvõlgnik mingil viisil tunnustab aegumise kestel oma võla tasumise kohustuse. Võrdluseks olgu nimetatud, et Vene otsemaksude seadus (VSK.V.k.) aegumist üldse ei tunnistanud. Ex hilt. vate. Tort.

Vallasvara arest teostatakse selle üleskirjutamisega. Üleskirjutuse protokoll peab sisaldama: asjade külge kinnitatud sedelite numbrite märkimise, iga arestialla pandud asja nimetuse ja kirjeld-

duse ning tarbekorral ka mõõdu, raskuse või arvu; kallismetallide arestimise korral nende proovi, kui see on teada; kui asjad illustatud kalliskividega, siis kivide arvu, suuruse ja nimetuse; raamatute arestimisel- teoste pealkirjad, autorite nimed, väljaandmise aja, kui see on teada ja köidete arvu. Piltide üleskirjutamise aktis märgitakse piltide mõõt, sisu ja kunstnikkude nimed, kui need on teada. Kaupade ja kauba pakistes olevate tööstussaaduste ning vabriku materjalide nimestikus märgitakse: numbrid ja märgid kaupapakistel, nende pakistes hoitavate kaupade nimetus ja kirjeldus. Krediitasutiste piletite, oblikatsioonide, aktsiate ja muude sarnaste paberite nimekirjas tähendatakse ära nende arv, liik, nominaalhind ja numbrid. Veesõiduki üleskirjutamise aktis tähendatakse ära peale tema mõõdu kere ja peaosade pikkuse ja laiuse raskus, mida ta võib kanda; materjali liik, millest ta kere on ehitatud; laevaraskused nende nimetuse järgi ning kui võimalik, näidatakse ka millal ehitatud. Vallasvara üleskirjutamise aktis eristatakse uued asjad pruugitudest, tarvitamiseks kõlbulikud kõlbmatutest. Üleskirjutatud asjade arv, mõõt ja raskus tähendatakse nimekirjas tähtedega ja numbritega. Asjad, mille peale on esitatud õigus kolmanda isiku poolt kantakse üleskirjutamise akti ühes märkusega, kes esitas nende peale õiguse ja milles see õigus seisab. Üleskirjutamise aktis peab ära tähendatud olema tema alguse ja lõpetamise päev. Akti lõpus õiendatakse kõik temas tehtud parandused. Kaupad aga ei ole aktis lubatud. Arestitakse ainult nii palju vara, et selle müügiks hinnatud väärtusega kattub võlasumma, kuid ei või lahutada asju, mis ei ole jagatavad, näiteks: laevad, loomad j. n. e., s. o. loomult mittejagatavad asjad. Mõningaid asju seadus määrab mittejagatavaks sellele vaatamata, et neid kergesti tükeldada võiks. Niisuguste

varade hulka kuuluvad: vabrikud, raudteed j. n. e. (BES. §§543-546).

Arestitud asjade või nende hoiupaikade külge kinnitatakse papist või paberist sedelid pitseriga ja üleskirjutamise protokolliga järjekorra numbriga või riputatakse need sedelid niidi või nõoriga asja või hoiupaiga külge, hoidudes sealjuures asju rikkumisest. Nende märkide kõrvaldamise eest võetakse süüdlased vastutusele KrS. §127. põhjal, mille järele süüdlast ähvardab karistus kuni üks aasta vangimaja. Mingil juhul ei panda aresti alla maksuvõlgade katteks igapäevaseid kantavaid aastaaegade järgi tarvilikke riideid, pesu, tarvilikke majapidamise riistu, magamisesemäid, söögitagavaru ja põletispuid üheks kuuks, perekondlikke pabereid välja arvatud võlakohustus dokumendid, tarvilikke vormiriideid, asju kuni 500 kr. väärtuseni, mis tarvilikud elukutse, teenistuse, käsitöö või tööstuse alal, kinnisvara päraldisi, põllumajapidamiseks hädatarvilikku vallasvara, mis loetletud üksikasjalikult TKS. § 973. p. 10. ja postijaamade hobuseid ning päraldisi. Põllutööriistu, töö- ja koduloomi ning teravilja võib muu varanduse puudusel arestida niivõrd, kui võrd nende hulk ületab TKS. §973. p. 10. tähendatud arvu. Päraldise all mõistetakse kõrvalist asja, kui tema otstarbeks on peasja teenimine ja kui ta viimasega alalises ühenduses-olles vastab sellele otstarbele kõigi oma loomulikkude omaduste poolest (BES. § 557.).

Kui arestitud vara müümisega võetakse võlgnikult võimalus pida edasi äri või tööstust, võib maksu sissenõudmist korraldava asutis pikendada maksutähtaega, kui võlgnik ise pöördub palvega sissenõudmist korraldava asutise poole, või palub sissenõudvat ametnikku esitada tema palve sellele asutisele ühes oma seisukohaga. Viimane moodus oleks soovitamata ajaviitmise ja asjata kirjavahetuse ärahoidmiseks. Käesolevale normile konkureeriv on MKS. §117, mis on

ainult kohaldav riigimaksuvõlgade suhtes. use korraldusel.

Kui on selgesti näha, et sissenõudmise kulud, s.o. hoiu, hindamise, transporteerimise ja kuulutuse kulud, ületavad müügist saadava summa, siis jäetakse vara arestimata ja koostatakse selle kohane akt kahe tunnustaja juuresolekul, milles märgitakse vara koosseis ja lumbkaudne väärtus. Arestida ei või alimente, mis võlgnikule enesele määratud kohtuotsusega, samuti ka teisi perioodilisi summasid, mis võlgnik saab toetusena sihtkapitalidest, heategevailt asutistelt j.n.e., kui need summad on määratud ta enese, abikaasa või laste ülalpidamiseks ning ei ületa 40. krooni isiku kohta kuus. Summadest, mis ületavad selle normi, toimetatakse kinnipidamist TKS. § 1036. ettenähtud määral. Arestimisele ei kuulu ka pensionid ja toetusrahad tööõnnetuse puhul, sõja- ja tööinvalidide pensionid, õpe stipendiumid, riigiteenijaile surma või sünnituse puhul toetused ja laste abirahad, sõidu ja päevarahad, hädaabitöödel maksetav töötasu.

Sissenõudmisel ühelt abikaasalt tuleb silmaspidada vara arestimisel tsiviilseaduse eeskirju abikaasade varanduslike vahetuste kohta. Abikaasade varasuhted lahendatakse Narva jõe tagustes valdades ja Petserimaal Vene Tsiviilseaduse järgi (VSK.Xk., l.j.) mujal Vabariigi maa-aladel BES. järgi. dmiist korraldav asutisel tuleb

Kui riigi- või omavalitsuse teenistuses seisev isik osutub maksuvõlgaseks, siis pöördatakse sissenõudmisel maksuvõla tasumise nõudmisega kõige pealt isiku enese poole temale maksmiseks tähtaega määrates ühe kuu piirides. Kui maksuvõla õiendamist tähtajaks ei järgne, tuleb pöörduda asutise poole, kellelt isik tasu saab ja kes on kohustatud maksuvõla kinnipidama isiku palgast ja muist rahalistest tasudest. Asutisele saadetakse ka kirjavahetus võla nõudmise kohta. Teenistuse vahetusest riigi- ja omavalitsuse asutusega

tekinud teenija võlad nõutakse sisse ülemuse korraldusel.

Riigi - omavalitsuse ja erateenistuses oleva isikute samuti ka tööstustöölise töötasust toimetatakse mahaarvutamisi TKS.

§ 1086 järgi nõudja rahulduseks järgmiselt, kui aasta palk on:

- 1) kuni 500 krooni (incl.) - abielulistel 1/4, vallalistel 1/3,
- 2) 501 - 1000 kr. (incl.) - abielulistel 1/3, vallalistel 2/5,
- 3) üle 1000 kr. - abielulistel 2/5, vallalistel 1/2. töötasust.

Kuni 1. jaan. 1937. a. tööstustöölise töötasust peeti kinni Tööstuslise tööseaduse § 57. kohaselt abielulistel 1/4 ja vallalistel 1/3, kuid Tööstuslise tööseaduse § 57 muudeti ära tööliste töölepingu seadusega (R.T. 1936. a. nr. 83, art. 663), kuna selle seaduse § 37., mille uus redaktsioon on avaldatud R.T. 1938. a. nr. 5, art. 25, näeb ette, et mahaarvutamised tööliste palgast toimuvad T K S . ettenähtud suuruses, s. o. nagu TKS. § 1086 järgi. Kui võlgniku abikaasal või lastel on isiklik nende ülespidamiseks küllaldane vara või kui nad saavad erilise, lahus mehest või isast, ülalpidamise, siis tehakse mahaarvutusi tema tasusest samal alusel nagu vallalisel või lastetalleselt. Maksuvõlgniku surma korral nõutakse maks sisse tema päranduse tombult, kusjuures sissenõudmist korraldaval asutisel tuleb käia TKS. § 960. ja 961. eeskirja järgi, mis räägivad varandusele hooldaja määramise korrast.

Leselt määratud pensionist võidakse nõuda sisse abikaasa riigi- ja omavalitsuse võlgasid kinnipidades 1/3 pensioni (TKS. § 1088).

Isikud, kelle juures on maksuvõlgniku varandus, peavad sissenõudva ametniku nõudmisel deklareerima om allkirja andes, missugune on see varandus ja selle välja andma sissenõudvale ametnikule. keeldub isik allkirja andmast, vastab ta saamata jäänud summade

est kahekordselt, mille nõudjana võib esineda maksu sissenõud-
mist korraldav asutus, mitte sissenõudev ametnik. Pärast võla
tasumist vabastatakse sissenõudja poolt üleskirjutatud vara nii-
ka arestist kui ka avalikust müügist.

Kui üleskirjutamisele asumisel selgub, et kohtupristav on are-
stinud võlglaste vara, siis kirjutatakse üles ainult need asjad, mis
sarestimata. Kui nende hindamise väärtus on vähem, kui katta olev
summa, siis arestitakse ka varemalt üleskirjutatud vara ilma uue
hindamiseta ja tehakse määrus üleskirjutamise akti ära kirjale.

Vara teistkordse arestimise korral sissenõudev ametnik koostab
sellekohase määruse või protokollid ja kuulutab selle sisu maksu-
võlgnikule ja varahoidjale. Rahasummade teistkordsel arestimisel
antakse kolmandale isikule kätte sellekohane teadaanne ja teata-
takse selle maksuvõlgnikule. Nii ühel kui ka teisel juhul saade-
takse nõudeleht selle ametniku korraldusse, kes kõige enne aresti-
nud vara või rahasummad. Kui vara müügist saadud või teisiti kinni-
peetud summast ei jätku kõigi sissenõudmiseks esitatud nõuete
täielikuks rahuldamiseks, siis jaotab selle summa vastav kohus,
kohtupristav või sissenõudja ametnik. Kui võlglaselt sissenõutud
summast ei jätku kõigi nõuete täielikuks rahuldamiseks, siis mää-
ratakse kolmepäevaline tähtaeg võlgniku ja kreditoride omavahe-
liseks vabatahtlikuks kokkuleppimiseks sissenõutud summa jaota-
mise kohta. Ei järgne määratud tähtajaks kokkuleppet, seatakse
kokku rahajaotamise kava hiljemalt kahe nädala jooksul, arvates
eeltehtud tähtajast ja pannakse sellekohane kuulutus üles
kava koostanud ametniku kantseleis ja kohtu ruumes. Asjaosalised
võivad seitsme päeva jooksul, arvates kuulutuse väljapanekust,
avaldada vaidlusi kava vastu. Ei ole antud vaidlusi või kui asja-

osaliste poolt esitatud kokkulepe, siis saadetakse asjatoimetus vastavale kohtule sissenõutud summa väljamaksmiseks esitatud kava või kokkuleppe kohaselt. Kui aga on antud vaidlusi kava vastu, siis esitatakse asjatoimetus vastavale kohtule, kes kinnitab kava ja lahendab vaidlused tarvilikus korras. Rahajaotamise kava koostamisel ja teiste kreditoridega kokkuleppe saavutamisel kaitseb fiskuse huvisid kohalik maksuinspektor. Kui admin.-sissenõudmine sünnib ühelajal riigi- ja omavalitsusasutiste mitme nõudmise katteks, kusjuures saadud summast ei kattu kõik nõudmised, siis sissenõudev ametnik jagab saadud summa nende asutuste vahel proportsionaalselt võlgade summale. Kui ühel ajal teostavad admin.-sissenõudmist politsei ning mõni teine ametnik, siis toimetab müüki ja jagab raha see ametnik, kes kõige enne arestinud vara. administratiivkohtu korras, ilma et tal tarvitseks

Võlgniku vara avalikuks tegemiseks võib avada lukustatud ukse ja hoiupaiku, kui arestitav vara varjul, kui neid ei avata, vabatahtlikult või kui võlgnik pole kohal. See avamine toimub kahe juurekutsutud tunnistaja juuresolekul, kes aktile kirjutavad alla. Seadusliku põhjusteta mitteilmumise eest karistatakse tunnistajat, kui ametniku seadusliku korralduse täitmata jätmise eest KrS. § 123. põhjal arestiga kuni ühe kuuni ja rahatrahviga mitte üle saja krooni. Sissenõudval ametnikul pole õigust aresti peale panemist seisma jätta võlgniku või kolmandate isikute vaieluste pärast, et varandus, mis võlgniku valduses, ei ole tema päralt, väljaarvatud, kui terve sissenõudmisele kuuluv summa sissemaksetakse või kui nõudja aresti peale panekust loobub. Kes arvab, et temale kuulub mõnesugune õigus üleskirjutatud vara peale, on kohustatud avaliku müügil saadud raha välaandmise vältimiseks tõstma nõude arestimise kohta kohtus võlgniku ja vastava sissenõudmist korraldava asutise vastu. Selle nõudmise järele

kutsutakse välja võlgnik ja nõudja. Nõude esitamine paneb vara avaliku müügi seisma ainult siis, kui kohus seda teeb nõude kindlustuse korras. Juhul, kui pannakse aresti alla vara, mis ei ole võlgniku, vaid kolmanda isiku valduses, siis ei tarvitse viimane valida eelpool ettenähtud teed. Ta võib piirduda sellega, et teatab sissenõudvale ametnikule, et vara, millele sissenõudmine tahetakse pöörata, kuulub temale, mitte aga võlgnikule, või nimetab need juriidilised vahekorrad tema ja võlgniku vahel, mille põhjal tema arvates vara ei või kuuluda müügile võlgniku kohustuste eest. Seesuguse teate saamisel jääb ainult võlgnikul õigus nõudekorras sundida kolmandat isikut tunnustama tema omandusõigust. Kui sissenõudev ametnik siiski mingil kombel arestib vara, mis kolmanda isiku valduses, siis võib kolmas isik kaevata selle ametniku tegevuse peale administratiivkohtu korras, ilma et tal tarvitseks esitada tsiviilnõuet. Isikutel, kes vara hoidmist teostavad, Siseministri üleskirjutamisel hinnatakse arestitud vara ja üleskirjutamise protokollis märgitakse hind eraldi iga asja või grupi kohta. Hinna määrab üleskirjutav ametnik, kes vajaduse korral või võlgniku soovil võib kutsuda juurde asjatundjaid. Viimaseid kutsutakse hindamise juure vahenditult või nende ülemuste kaudu. Isikuid, kes hindamise juure kutsutud ja kes selle kohuste täitmisest kõrvale hoiavad ilma et esitaks tõendusi seaduslike takistuste kohta, karistatakse KrS. § 123. järgi kuni kuue kuulise arestiga või kuni 100. kroonilise trahviga. Asjatundjate tasu suurus on määratud iga kolme aasta kohta kindlaks Siseministri määrusega (RT. 1937. a. nr. 103. art. 850), missugune tasu kõigub 4-10. kroonini pluss päevaraha 1-3 krooni. Vara hindamisel võetakse aluseks keskmisi turu hindu ja ka käepärast-olevad arved. Arestinud vara sissenõudja ametnik annab selle kuni oksjonini võlglase kätte hoiule. Kuigi seadus ütleb, et võlgnikul pole õigust

mõjuva põhjuseta keelduda vara hoiule võtmisest, ei näe ette seadus-
sealjuures keeldumise tagajärgi. Kuna siin on tegemist tsiviiltehin-
guga - hoiulevõtmisega, siis saaks vaevalt siin kohaldada kriminaal-
karistust. Kui on kahtlus, et võlgnik toimetab kõrvale arestitud vara
või kui võlgnik ei ole kohal, siis võib asju anda hoiule ka kõrvaliste-
le isikutele ja paigutada teistesse ruumidesse või viia hoiule polit-
sei ja oskonda resp. sissenõudva ametniku ametruumi. Varahoidjale antak-
se ära kiri üleskirjutamise aktist või protokollist. Arestitud vara
ei tohi hoiule anda sissenõudva ametniku abikaasale ja esimese ning
teise astme sugulastele ja hõimlastele. Keelatud on ka varahoidjaks
määrata vaimuhaigeid, lapsi ning isikuid, kes ei suuda oma füüsiliste
ja vaimliste puuduste tõttu varahoidmist teostada. Si juhul, kui tea-
tud võlgnik ei saa tasu arestitud varanduse hoidmise eest, küll aga on
see õigus kõrvalistel isikutel, kes vara hoidmist teostavad, Siseminist-
ri määrusega (RT. 1937. a. nr. 103 art. 850) on hoiutasu määratud 5-25
protsenti ja tarviduse korral ka eriti hoiuruumide üür ja valvurite
palgad. Hoidjal, peale võlgniku eneset, ei ole õigust kasutada temale
hoiule usaldatud vara ning anda seda kasutamiseks teistele, vaid ta
on kohustatud tervelt alal hoidma vara kartusel, et kaotab hoiutasu
ja et temalt nõutakse sisse kahjud. Hoiule usaldatud vara raiskamise
eest langeb hoidja veel kriminaalkaristuse alla KrS. § 540. või § 573.
põhjal, milles on nähtud ette karistusena vangimaja kuni ühe aastani.
Hoidja on kohustatud aru andma aresti alla pandud varast saadavate
kasude kohta. Arestitud vara müümisel arvutatakse maha hoiukulud ja
makstakse välja müügist saadud summast. Võlgnik, kes arestitud vara
hoiule võtnud, peab hoolitsema vara tarvitamisel selle eest, et vara
väärtus tarvitamisega tunduvalt ei vähene. Krammitseisel või uue
Arestitud vara määratakse müügile sissenõudva ametniku poolt

enampakkumise teel vara asupaigas või hoiukohas. Kergesti ja suurema kuluta transporteeritavad asjad müüakse prefektuuris, politseijaoskonnas või vallamajas või eraldi selleks määratud ruumes, kuid seega loodetakse saada kõrgemat hinda. Avaliku müügi tähtaeg määratakse silmaspidades vara hulka ja omadust, seitsmest päevast kuni kuue nädalani, arvates vara üleskirjutamise päevast. Asju, mis kergesti rikkilähevad või mille hoidmine nõuab suuremaid kulusid, mis ei vasta vara hinnale, võidakse määrata müügile ka lühema aja jooksul. Müügi päeva edasilükkamine on lubatud ainult siis, kui kõik võlausaldajad resp. maksunõudjad, kes üleskirjutatud vara peale nõudmise pöörasid, selleks avaldavad nõusoleku. Selle viimase nõude vastu patustavad liikmeie kohtupriksstavid sageli lükates müügipäeva edasi juhul, kui teatud vara peale koos erakreeditoritega on pöördud ka riigi- või oma-avalitsuse maksunõuded, ainult eranõudjate palvel, jättes riigi- ja omavalitsuse maksu nõuded, nii öelda, vaeselapse ossa. See pole aga seadusepärane, vaid müügi tähtpäeva edasilükkamiseks tuleb nõusolek küsida ka maksunõudmist korraldavalt asutiselt. Müük tehakse rahvale teatavaks kuulutusega, mis vähemalt seitse päeva, kui aga vara on kiiresti rikkiminev või suuri hoiukuluseid nõudev, siis üks päev, enne vara müüki välja pannakse politsei hoonetele, vara müügikohtadele, turgudele ja teistele avalikkudele paikadele. Nende kuulutuste kõrvaldamise eest karistatakse süüdlasi KrS. § 136. põhjal arestiga kuni 6 kuuni või rahatrahviga kuni 500 kroonini.

Kui vara hinnatud väärtus ületab 100 krooni, kuulutatakse müügist ühes kohtukuulutuste jaoks määratud eraajalehes: juhul aga, kui vara hinnatud väärtus ületab 300 krooni, eeltähendatud eraajalehes ja Riigi Teatajas. Samuti toimitakse ka enampakkumise äramuutmisel või uue määramisel. Võlgnik võib ka omal kulul mahutada ajalehtedesse kuulu-

tusi igal juhul. TKS. § 296. põhjal Kohtuminister määrab kindlaks ja avaldab iga aasta lõpul Riigi Teatajas, missuguses eraajalehes järgmisel aastal kuulutusi peavad avaldama. 1938. a. peale on määratud kuulutuste avaldamiseks ajaleht "UUS EESTI". Vajalikud kuulutuse kulud eraajalehelt ja Riigi Teatajalt saadud arvete järgi õiendatakse müüdava vara eest saadud summast. Kui müük ei peaks osaliseltki mineva korda, nii et müümata jäänud vara tuleb pakkuda mõnele asutisele, siis peab see asutis, kes vara endale jätab, kandma kuulutuse kulud; kui aga niisugune asutis keeldub vara endale jätmast ning võlgnikult ei lähe korda kuulutuse kulusid kätte saada, siis tuleb politseiametnikul pöörduda alluvuse vahekorras esitisega ülemuse poole tarviliku summa saamiseks. Alla 5. krooni summade sissenõudmisel tuleb toimetada müük võimalikult ühel ja samal päeval mõne teise enampakkumisega ning müügiks määratud asjad tulevad koguda ühisesse müügikohta. Müümine peab sündima kella 9 ja 18 vahel päeval. Võrdluseks olgu öeldud, et Vene vastuvaidlematute sissenõuete korra järgi võis oksjoni pidada kella 12. kuni kella 16-ni ja asju võis näha oksjoni päeval kella 9. alates (Vene vastuvaidlematute sissenõuete kord VSK. XVI k. 2. j. 1910. a. väljaanne § 326. ja 327.). Kui müügi algul keegi ostjatest ei ilmu või ilmub ainult üks, siis peab müümist toimetav ametnik ootama ostjaid vähemalt 2 tundi. Müük, mis ei lõpe ühel päeval, jätkub järgmistel päevadel kuni lõpetamiseni. Müügi juures viibival vara omanikul on õigus nõuda, et ühed või teised asjad müüdaks enne teisi. Müüdüd asjad jäävad sellele, kes pakub kõige kõrgema hinna. Vara üleskirjutaja või selle müüja selle enampakkumisel, samuti võlgniku ise või ta eestkostja või ta volinik ei või võtta osa enampakkumisest. Kirjandusliku muusikalise või päevapiltliku teose omandamine avalikul enampakkumisel ei anna ostjale autori õigust selle teose peale. Teosed ja tõlked

käsikirjas ja trükitult, mis ei ole pöördud müügile autori või tõlki-
ja enese poolt, ei kuulu avalikule müügile ei autori ega tõlkija elu-
ajal tema loata ega pärast surma tema pärijate loata. Käsikirju, mis
on omandatud kirjutamiseks, samuti ka õigus nende trükkimiseks, ei
müüda muidu kui kohtuotsusega täita kõik tingimused, mis nende endi-
se omaniku poolt sõlmitud. Ostja on kohustatud enampakkumisel sisse
maksma mitte vähem kui 1/5 tema poolt pakutud viimasest summast. Üle-
jäänud osa hinnast on ostja kohustatud ära maksma hiljemalt kella
12-ks järgmisel päeval. Varasid ei anta ostjale kätte mitte enne, kui
on tasutud lõplikult nende poolt enampakkumisel pakutud summa. Kui
summa, mis saadud vara osa müügist, on küllaldane sissenõude ja täit-
mise juures tehtud kulude rahuldamiseks, siis ei müüda ülejäänud asju
ja need antakse tagasi nende valdajale. Müügist saadud summast kõige-
pealt kaetakse vara aresti-, hoiu ja müügi kulud, kuna ülejääv osa
läheb esitatud sissenõuete rahuldamiseks. Enampakkumine tunnistatakse
mittekordaläinuks: 1) kui ei ilmu pakkuda soovijaid või ilmub ainult
üks, 2) kui ilmunuist keegi ei paku üle hinnatud summast ja 3) kui
pärast enampakkumise lõppemist ostja, sisse makstes käsiraha, ei tasu
tähtajaks ära ülejäänud lõpusummat. Teistkordsel müügil võib vara müüa
ka alla hinnatud väärtust ehk teiste sõnadega müük algab pakutavast
summast. Asjad, millel ei leidu ostjat kahel enampakkumisel, antakse
võlgnikule tagasi, kui maksunõudev asutis ei soovi neid jätta endale
hinnatud summa eest. Vene vastuvaidlematute sissenõuete korra § 331.
järel tuli määrata uued müügid kuni vara äramüümiseni ükskõik, mis-
suguse hinna eest. Kui maksuvõlga nõudev asutis soovib müümata jäänud
vara endale jätta, siis peab ta ka kandma transporteerimise kulud.
Ettepanekuga võtta müümata jäänud asjad omale, tuleb pöörduda maksu-
nõudmist korraldava asutise või ametniku poole. Kui müümata jäänud

vara on üles kirjutatud ja hinnatud mitme asutise nõudel, siis tuleb pakkuda nendele asju hinnatud väärtusest proportsionaalselt sisse- on nõuetavale summale, kusjuures mõne asutise keeldumise korral asju endale jätmast viimased lähevad teiste kasuks võla suuruses osas. nad Tekib küsimus, kuidas saab mittejagatavaid asju anda mitmele asuti- sele. Selle küsimuse lahendab TKS § 1064., mis lausub, et vara endale jätmise õigus on kõige pealt sellel võlausaldajal, kelle palve järgi see aresti all pandi ja peale seda sellel, kelle nõue suurem. antniku

Väärtpaberid (aktsiad, osatähed jne.) võidakse müüa enampakku- misel 25% alla nende nominaalhinna või hinna, mis Majandusminister as- Riigi teatajas iga aasta kohta kuulutanud nende paberite pantimiseks. Viimane sellesarnane määrus on ilmunud RT. 1938.a. nr.59.art.572. all 1938.a. teise poole kohta. Oksjonil müümata jäänud väärtpaberid saade- takse Tallinna börsikomiteele vaba hinnaga müümiseks. Väärtpaberite omanikkudel, kui maksuvõlgnikkudel, on õigus neid väärtpabereid müüa enne oksjonit kuni 25% alla Majandusministri poolt väljakuulutatud avi hinna tingimusel, et müügist saadud raha enne paberite väljaandmist deponeeritaks Eesti Panga osakonda maksu sissenõudmist korraldava tud asutise arvele. Väärtpaberite ümberkirjutamiseks ostjate nimele liikud antakse sissenõudva amatniku poolt selleks tarvilikud tunnistused, omandusõiguse ostjale ülemineku kohta. - irandab sissenõudmise teosta-

mist.

Kinnistusjao Sissenõudmine kinnisvarast. riialseaduse § 316.p.4.

põhjal märkuse kandmiseks kinnistusraamatusse on sissenõudja ametniku Kui maksuvõlgnikul puuduvad sissetulekud ja vallasvara, millest esimene toiming selle järel, kui tõuseb vajadus pöörduda sissenõud- võiks täielikult katta võlasumma, siis asutakse sissenõudmisele misele kinnisvarast, kuna viivitusel kinnisvara omanik võib kinnis- võlgniku kinnisvarast, kui see on tal olemas. Siinjuures peame kõige vara võõrandada või korjata ante võlgadega j.n.e. Märkusena sisse- esmalt panema tähele, mis loetakse kinnisvaraks. Liikumata asjade kantud nõuded annavad esõiguse vanuse järjekorras kõigi nende vastu

ehk, nagu harilikult räägitakse, kinnisvara all tuleb mõista maapinda ja kõiki neid asju, mis niivõrd maapinnaga seotud, et neid võimata on ilma muutuseta ühest kohast teise üle viia, näiteks: majad, vabrikud ja teised hooned, puud, taimed, mineraalid ja metallid niikaua, kui nad maaga ühenduses ja mitte iseseisvad ei ole. Kui aga näiteks, puud tahaks maharaiutada, mineraalid väljakaevatud, siis ei ole need enam kinnisvara, vaid kuuluvad vallasvara hulka. Peale selle loetakse vallasvaraks kõik hooned, mis renditud maa peal asuvad, väljaarvatud põlisrentniku hooned, mis sarnastatud kinnisvarale (BES. § 1329.).

Kinnisvara müük sunniteel oksjonil on võimalik ainult kohtu kaastegevusel, mitte aga administratiiv-asutiste kaudu, ka siis, kui kinnisvara müüakse administratiivkorras sissenõuetavate riigi, -omavalituste või krediit asutiste võlgade katteks. See kord on tingitud BES. §. 3945. eeskirjast samuti ka meil kehtivast hüpoteegisüsteemist alates 1889. aastast. Kinnisvara müümine võlgade katteks kohtukorras toimub TKS. §. 1845. ja järgmiste järgi kohtu enese juures kohtupristavi kaudu, aga mitte vara asupaigas. Järelikult ei või toimetada kinnisvara müümist politseiametnik või administratiiv-asutis, väljaarvatud Maapank. Küll aga võib admin. -ametnik teha eeltõid, mis on tarvilikud vara oksjonile määramiseks kohtulikus korras, s.o. üleskirjutamine, aresti alla panemine, ja hindamine, mis kiirendab sissenõudmise teostamist.

Kinnistusjaoskonna poole pöördumine Notariaalseaduse § 316. p. 4. põhjal märkuse kandmiseks kinnisturaamatusse on sissenõudja ametniku esimene toiming selle järel, kui tõuseb vajadus pöörduda sissenõudmisele kinnisvarast, kuna viivitusel kinnisvara omanik võib kinnisvara võõrandada või koormata uute võlgadega j. n. e. Märkusena sissekantud nõuded annavad eesõiguse vanuse järjekorras kõigi nende vastu

kelle õigused on hiljem sissekantud. Märkuse asendamist lõpliku korral sissekandega (hüpoteegiga) võib paluda maksumäärav asutis, aga mitte sissenõudev ametnik.

Samal ajal kui pöörduiti kinnistusjaoskonna poole teatakse võlgnikule sissenõude pööramisest tema kinnisvarale. Teadaandes tähendakse et juhul kui võlga ei maksta ära kahe kuu jooksul asutakse kinnisvara üleskirjutamisele. Sissenõudmise pööramisest kinnisvarale tuleb teatada ka sissenõudmist korraldavale riigi või omavalitsuse asutisele. Sissenõudva ametniku hooleks jääb ka teadete kogumine kinnisvaral lasuvate koormatiste, sellega kindlustatud nõudmiste ja kinnisvara seadusliku hinna kohta. Võlgnikule teatelehe kätteandmisest kuu aja möödumisel teatatakse kõigile võlausaldajaile, kelle nõuded on kindlustatud selle kinnisvaraga, nõudmise pööramisest kinnisvarale. Pärast kahe kuu möödumist, võlgnikule teatelehe kätteandmisest arvates, kui pole tasutud maksuvõlg, asutakse kinnisvara üleskirjutamisele ainult siis, kui seda nõuab sissenõudmist korraldav asutis, võlgnik või keegi hüpoteegi võlausaldajaist. Kinnisvara üleskirjutamine toimub TKS. §§. 1103, 1104, 1105, 1109, 1855. ja 1856. eeskirja kohaselt. Kui eelnimetatud isikuist keegi ei nõua üleskirjutamist, siis asutakse otsekohe kinnisvara hindamisele. Kinnisvara hinna määramine algab sellega, et võlgnikule näidatakse ette sissenõudmist korraldavalt asutiselt saadud teadaande, milles on ära tähendatud summa, mille tema määrab üleskirjutatava kinnisvara hinnaks, kui sissenõudja ja võlgniku vahel järgneb kokkulepe kinnisvara väärtuse kohta, siis koostatakse selle kohta akt ja jäetakse kaheks nädalaks sissenõudva ametniku juure, kus seda võivad näha hüpoteegivõlausaldajad, et teatada oma nõusolekust tehtud hindamise kohta või nõuda hinna määramist asjatundjate poolt. Samuti võib võlgnik, kes ei ole hindamisega nõus, esitada seitsme

päeva jooksul oma poolt üksikasjalik hindamine. Sissenõudmist korraldava asutis võib need andmed vaadata läbi ja selle järele kas võtta vastu võlgniku hinnang või 7. päeva jooksul esitada oma vastulause. Juhul, kui sissenõudmist korraldava asutis pole nõus võlgniku hinnanguga, määratakse keskmine puhaskasu, mis on saadud kinnisvarast viie aasta jooksul või terve valduse aja jooksul asjatundjate poolt, keda nimetatakse paaritul arvul sissenõudmist korraldava asutise resp. võlausaldajate ning võlgniku vastastikusel kokkuleppel, aga kui kokkuleppele ei jõuta, siis sissenõudva ametniku poolt naabervaldajatest. Eraldi kinnisvarast ei või arestida vara, mis BES. §§. 556-573. põhjal loetakse kinnisvara seaduslikuks päraldiseks. Need on asjad, mille otstarbeks on peasja teenimine ja mis viimasega alalises ühenduses olles vastavad sellele otstarbele kõigi oma loomulikkude omaduste ta poolest. Kinnisvara päraldiseks ei arvata inventari, s. o. põllumajanduslike riistu, seemnevilja ega loomi, kuid põllumajapidamises tarvitaminevaid väetise, õlgede ja loomatoidu tagavarad kuuluvad päraldise liiki.

Üleskirjutatud kinnisvara jäetakse avaliku müügini võlgniku valdusse, kellel on keelatud isikliku ja varalise seadusliku vastutuse kartusel võõrandada seda kinnisvara, väljaarvatud juht, kui võlgnik enne müügi või pandilepingu sõlmimist on maksnud ringkonnakohtusse kinnisvara asukoha järgi summa, mis on küllaldane esitatud sissenõude rahuldamiseks. Samuti on keelatud võlgnikul raiuda selle kinnisvara metsa, kuivõrd see ei ole tarvilik majapidamise alalhoidmiseks ja üldse võõrandada või lammutada niisuguseid asju, mida seaduse järgi loetakse kinnisvara päraldiseks. Võlgnik on kohustatud aru andma üleskirjutatud kinnisvara valitsemise aja eest. Kinnisvarast saadud tulud liidetakse summaga, mis saadakse kinnisvara müügist.

Nagu eeltoodust selgub piirduvad administratiiv ametniku toimingud kinnisvarast sissenõudmisel ainult eeltööga, mis tarvilikud vara oksjonile määramiseks kohtu korras. Kui need eeltööd on lõpule viidud, esitatakse toimetuse kinnisvara asukoha järgi ringkonna kohtu esimehele vastavate korralduste tegemiseks kinnisvara müümiseks, millega muuseas määratakse ka kohtupristav, kes kinnisvara müüki toimetab.

Kinnistatud laevale sissenõude pööramisel tuleb toimida Admin. sissen. s. §. 17, §. 18. ja Laevakinnistus seaduse (RT. 1937. a. nr. 9. art. 73) kohaselt, mis näevad ette, et kinnistatud laeva üleskirjutamine, hindamine ja müük toimub samuti nagu seda ettenäevad kinnisvarade kohta vastavad eeskirjad (vt. TKS. m. ja t. RT. 1937. 81. 661.). Peale selle võib kinnistatud laevale aresti panna vallasvara kohta käivate eeskirjade alusel sissenõude kindlustamiseks, kuid see ei takista laeva koormata või vöörandada Laevakinnistusseaduses ettenähtud korras. Laeva arreteerimisele asudes teatab sellest sissenõudev ametnik ajaviitmata laeva ~~XXXXX~~ väljasõidu üle valvajale asutusele korralduse tegemiseks, et arreteeritav laev ei saaks sadama piirkonnast välja sõita. Sõiduvalmis kinnistatud laeva, millel vastava meriveo lepingu järgi koorem ja reisijad peale võetud ning vajalised väljasõidu dokumendid olemasolemas ei või enam arreteerida. Laeva üleskirjutamist toimetatakse TKS. § 987. eeskirjade järgi (vt. RT. 1937. nr. 81. art. 661.).

Kui võlgniku kinnisvarast sissenõudmisele asudes selgub, et kohtupristav on juba pööranud nõudmise kinnisvarale, või kui kohus on juba kinnisvara määranud müügile, siis tuleb administratiiv nõue saata vastavale kohtupristavile või kohtule arvesse võtmiseks müügi korral saadud summa jagamisel.

Kinnisvara müügist saadud raha igal juhul esitatakse ringkonna kohtule. Viimase otsuse järgi rahuldatakse viivitamata sissenõude

kulud müügist saadud summast, kuna ülejäänud rahast rahuldatakse nõuded TKS. § 1890. ettenähtud järjekorras, kusjuures riigi- ja omavalitsuse maksuvõlad eravõlgadega võrreldes pole sugugi eesõigustatud, kui väljaarvata kinnisvarale riigi- ja omavalitsuste kasuks pandud maamaksu võlad viimase kolme aasta jooksul.

Erijuhised.

Osutub sissenõudmisel maksuvõlgnik maksuvõimetuks või püüab ta hoida kõrvale võla maksmisest varjates oma sissetulekuid ja teisi maksuvõimalusi ning kui võlg ületab 200. krooni, siis maksu sissenõudmist korraldava asutise nõudel võetakse maksuvõlgnikult allkiri Eesti Vabariigi piiresst mittelahkumise kohta ja saadetakse Siseministeeriumile vastava korralduse tegemiseks võlgnikule piiri sulgemiseks ja temale välispassi mitteandmiseks. Varem tegid maksuametid või Maksudevalitsus ise vahetult korraldusi piiripunktidetele kodanikkude väljasõidu takistamiseks, kuid nüüd teeb seda ainult Politseitalitus. Jga kord, kui Politseitalitus sarnase korralduse teeb, teatab ta ühtlasi kui palju ning missuguseid makse kodanik riigile võlgneb ja missugune maksuasutis palub piirisulgemise korralduse teha. Väljasõitu võib lubada sarnasele riigimaksuvõlglastele ainult siis, kui Politseitalitus on oma piirisulgemise korralduse selle kodaniku suhtes ära muutnud, või kui võlgnik ettenäitab kviitungi, et ta on oma Politseitalituse vastavas ettekirjutuses tähendatud võla tasunud või jälle siis, kui võlgnik näitab ette kirjaliku tõenduse, kas Maksudetalituse või selle maksuasutise poolt, kes tema väljasõidu Politseitalituse kaudu ära keelas, et takistust väljasõiduks ei ole. Ka välismaal viibivatele Eesti kodanikkudest maksuvõlglastele tehakse välisesinduste poolt Maksudetalituse nõudel takistusi välispassi uuendamiseks, kui Maksude-

talitus leiab, et tema andmeil maksuvõlgnik on sihilikult kõrvale hoidnud maksuvõlgade tasumisest ja et tema suhtes surveabinõude tarvitusele võtmine on põhjendatud.

Jlmeb maksuvõlgniku suhtes seaduses ettenähtud maksujõuetuse tunnused - ärialal maksuvõimetus või mitteärialal ülevõlastumine, siis võib sissenõudmist korraldava asutis kreditori seisukohalt esitada palve vastavale ringkonnakohtule maksuvõlgnikku maksujõuetuks tunnistamiseks. Seesuguse taotluse aluseks on püüe, kuigi mitte täit rahuldust saavutada, siis vähemalt võlgniku varanduse ühtlast jaotamist kreditoride vahel vastavalt pretensiooni suurusele. Palvest ja selle lisadest tuleb võlgniku jaoks ära kirjutada ka esitada. Mitteäri- lise maksujõuetuse korral peab kreditor tõendama, et võlgniku varandusest ei jätke võlgade katteks. Ärilise maksujõuetuse puhul aga peab kreditor ära näitama, et seaduses ettenähtud maksujõuetuse eeldused (ülevõlastumus, võlad äritegevusest, võlgade alamäära-1500kr. ületamine) on olemas. Erandina on kreditoride poolt võlgniku maksujõuetuks tunnustamise palve esitamine lubatud ka enne maksete tähtaega, kui võlgnik ennast varjab oma asja korraldamata jättes, või kui võlgnik väljaspool kohut tunnustab ülevõlastumist, või maksete lõpetamist või jälle, kui pärijad loobuvad pärandi vastuvõtmist selle võlgade ülekoormatuse tõttu.

Mitte ainult administratiiv-sissenõude rahuldamist vaid ka selle kindlustamist võimaldab Administratiiv-sissenõudmise seadus vara üleskirjutamise ja arestimise teel eelpool kirjeldatud üldises korras. MKS. § 67 põhjal võib maksuinspektor vastulause puhul maksukohuslaselt nõuda maksu kindlustamist. Samuti näeb ette nõuete kindlustamist riigi tööettevõtete ja hangete seadus.

Kindlustuseks arestitud varandus jäetakse hoiule maksukohuslase

kätte ja võla-summa võlaks muutumisel määratakse see müügile, kui võlga vabatahtlikult ära ei tasuta.

Juhudel, kus riigiasutusele on panditud vallas-või kinnisvara või nende asutuste deposiitidesse kautsjonitena makstud rahasummad või väärtpaberid, kaetakse neist pantija või võlgniku kohustused asutuste eneste korraldusel. Sealjuures kinnisvara müük sünnib ikkagi TKS. eeskirjade kohaselt.

Administratiiv-sissenõuete seaduses on küll öeldud, et riigile ja omavalitsustele võlguolevaile summadele arvatakse juurde 6% aastas, kui vastavas seaduses ei ole nähtud ette eriprotsendimäära, kuid MKS. § 109. on selleks määraks riigimaksude suhtes nähtud ette 1% kuus ja sellepärast evib see Admin.sissenõudmise seaduse norm jõudu vaid üksikute maksude suhtes siis, kui MKS. ei evi nende suhtes kehtejõudu ning vastavad eriseadused ise ei sisalda protsendimäära.

Admin.-sissenõudmise seaduse § 9. järgi peab sissenõudmist korraldava asutis omas nõudmises ära märkima sissenõuetava summa ühes viivitusprotsendiga. Sellepärast peab nimetatud asutis ka teatama sissenõudvale ametnikule, kas ja missuguse aja eest tuleb sisse nõuda protsente maksuvõlalt.

Viivituseprotsent arvatakse maksutähtpäevast kuni maksmise päevani, sest protsentide arvutamine peab lõppema võla tasumisega, s.o. peakohustuse lõppemisega nagu seda näeb ette BES. § 3423. p. B. Poolikud kuud arvatakse viivitusraha väljaarvutamise juures terveteks kuudeks.

Kehtiv, ülalkirjeldatud administratiiv-sissenõudmise kord algas meil 18. jaanuarist 1932. a. ja sellest ajast kaotas oma jõu veneaegne Riigi vastuvaidlematute sissenõuete seadus (VSK, XVI. k. II. j. 1910. a. väljaanne). -